نامەیەکی کراوە دەربارەی دژەجووگەرایی و کتێبی کۆمەڵناسی ئازادی.. سەلاحەدین ئەحمەد

کتێبی کۆمەڵناسی ئازادی لە نووسینی عەبدوڵا ئۆجالانە و تەرجەمە ئینگلیزییەکەی لە ساڵی ٢٠٢٠دا لە لایەن پی ئێم پرێسەوە بڵاوکراوەتەوە.

دژەجووگەرایی (یان ئەنتایسێمێتیزم) یەکە لە بەربڵاوترین دیاردەکانی رەگەزپەرستییە و ریشەکانی دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمە تاریکەکان. ئەم دیاردەیە هۆکاری سەرەکی ژمارەیەکی زۆری هەڵمەتی پاکتاوکردنی رەگەزییانە و ستەمکاری و تاڵانکردن و ئاوارەکردنی خەڵکانی بە جووناسراو بووە لە میزۆپۆتامیا و باکوری کیشوەری ئەفریقیاوە بۆ زۆربەی ناوچەکانی کیشوەری ئەوروپا. ئەمە راستییەکی حاشاهەڵنەگرە و بریا دووپاتکردنەوەی پێویست نەبوایە.

لە دوای جەنگی جیهانی دووەمەوە و لە پای تاوانی نازییەکان دژی جووەکانی ئەوروپا، دژەجووگەرایی وەکو قەیرانێکی جیهانی ناسێندراوە بەڵام دیاردەکە هێشتا زۆر دوورە لە بنبڕکردنەوە. لێکۆڵینەوە لە دژەجووگەرایی کایەیەکی بەرفراوان و ئاڵۆزە؛ دیاردەکە هی ئەوە نییە بکرێ لە چەند دێڕێکدا کورتبکرێتەوە یان شێوازەکانی لە لیستێکی نیمچەئاساییدا خاڵبەند بکرێن. بە داخەوە لە ناوچەکانی رۆژهەڵاتی ناوین و باکوری ئەفریقیا، بە هۆی زاڵبوونی نەتەوەپەرستی و توندڕەوی مەزهەبییەوە، کردار و گوتاری دژەجووگەرایی بە رادەیەکی ترسناک بەردەوامن. تا ئەم ساتەوەختەش زۆربەی جووەکانی ئەم ناوچانە بێبەشکراون لە مافی نیشتەجێبوون لە زێدەکانی خۆیان.

ئەو بەرخودانە دژەفاشیستەی کە لە باکوری کوردستان دروستبوو رۆشنگەرییەکی بێوێنەی لە هوشیاری گشتییدا دروستکرد و بەشێکیش لەو هوشیارییە نوێیە پشتیوانیکردنە لە پرسی میللەتانی دیکەی داگیرکراو و خەڵکانی بێدەنگکراو لە ناوچەکەدا. لەبەر ئەوە، جیاواز لە زۆر شوێنی دیکە، بە شێوەیەکی گشتی هەر وەکو چۆن

ڕووبەڕووبوونەوەیەکی ئومێدبەخش دژی دیاردەی دژەیەزیدیگەرایی بەرپا بووە، دیاردەی دژەجووگەراییش بە بەراورد بە ناوچەکانی تری ڕۆژهەڵاتی ناوین روو لە کەمبوونە. بەڵام ئەو کارەساتانەی کە بە هۆی ئەو جۆرە رقە ڕەگەزپەرستیی و مەزهەبییەوە قەوماون پێویستی و ئەرکی زیاتر دروست دەکەن بۆ بزووتنەوە ڕۆشنگەرییە دژەفاشیستەکان.

لەو گۆشەنیگایەوە، نووسەری ئەم نامەیە پێشنیار دەکات کە وەکو هەڵوێستێکی ئازایانە و لە بنەمای خۆڕەخنەکردنەوە نووسەری کتێبی کۆمەڵناسی پەشیمانی خۆی ڕابگەیەنێ لە هەموو ئەو بەشانەی کە دەربارەی جووبوون، بە تایبەتی ئەو بەشەی کە لە ژێر ناونیشانی ”ئایدیۆلۆجی جووبوون”دا چاپکراوە. بە ڕانەگەیاندنی پەشیمانییەکی وەها، بە داخەوە دەرگای تۆمەتی دژەجووگەرایی دژی کتێبەکە بە هەمیشە بە ئاوەڵایی دەمێنێتەوە، بەدەر لە سروشتی ئەم ڕەوشە مێژووییە، هەلڕەخسان بە ڕوونکردنەوەدان، چۆنحاڵیبوونی خوێنەران، یان نییەتباشی نووسەری کتێبەکە.

لە نامەیەکی لەم چەشنەدا باسی ئەوە ناکرێ ئاخۆ ئەو بەشەی کتێبەکە و هەندێ نووسینی تری نووسەر دژەجووگەران یان نا و ئەگەر دژەجووگەران بە پێی چی جۆرە پێوەر و خوێندنەوەیەک. ئامانجی ئەم نامەیەش ناوزەدکرن نییە. لە هەموو حاڵەتێکدا، مادام لانی کەم یەک جوو دەڵێت ئەو نووسینە دژەجووگەرایە، کەس ڕەوایەتی ئەوەی نییە بەو جووە بڵێت ئەو نووسراوە دژەجوو نییە. هەڵەیەکی کوشندەیە بە قوربانی بگوترێ قوربانیبوون چییە یان چی نییە. خودی دەرسدادانی ستەمدیدە دەربارەی ستەم ستەمە. بەشێکی ناوەکی لە چەوساندنەوە بریتییە لە بەکەمگرتنی هەڵسەنگاندنی قوربانییەکان و بێڕەواکردنی هەستەکانیان.

بە هیوای ئەوەی ئاپۆ و هەموو زیندانیانی ڕژێمە ڕەگەزپەرست و مەزهەبیی و دژەکوردەکان ئازاد بن، بەڵام با ئەگەری ئەوە دانەین کە ئاپۆ ئازاد ناکرێ وەلێ لە ئایندەدا توانای پەیوەندیگرتن بە ئاپۆوە دروست دەبێتەوە. کە دەرفەتی پەیوەندیگرتن ڕەخسا، با ئەم پێشنیارەشی بۆ بکرێ وەکو یەکێ لەو پرسانەی کە بەرگەی دواختن ناگرن، بە پلەی یەکەم لەبەر قوربانییانی دژەجووگەرایی، بە پلەی دووەم بۆ بەرگرتن لە دروستبوونی نیگەرانی لە ناو پشتیوانانی ئەو بەرخودانەی کە ئێستا قورساییەکی جیهانیی هەیە و بە ناوی ڕۆژئاڤا و ئاپۆوە ناسراوە، و بە پلەی سێهەمیش لەبەر شایستەیی ناوبانگی خودی ئەجالان وەکو بیریارێکی شۆڕشگێڕی نێونەتەوەیی ئەم سەردەمە.

س□لاح□د ين ئ□حم□د

٢٠٢١\١\٣٠